

Підкалюк Н.В.

курсант,

Науковий керівник: Дубовик С.О.

доцент,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ БЕЗПЕКОВОГО СЕКТОРУ КРАЇНИ

Життєдіяльність військовослужбовців, як і будь-якої людини, відбувається в певному середовищі. Через це стан здоров'я військовослужбовців залежить від внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на їх життєдіяльність, а також від ефективності застосування методичних рекомендацій, що впливають на якість стану захищеності військовослужбовця від існуючої, повсякденної концентрації потенційних ризиків, пов'язаних із несенням служби та середовищем, в якому він знаходиться.

Сучасний етап розвитку Збройних Сил України – це новий рубіж їх перетворення, що проходить у надважкі часи, за постійного нависання потенційних загроз безпекового сектору нашої країни. За цих умов важливого значення набувають питання зміцнення засад психологічного та фізичного здоров'я військовослужбовців як запоруки національної безпеки України.

Проблема безпеки була, є і, вочевидь, залишиться однією з одвічних проблем людського буття, адже всі люди незалежно від їх фізичних даних, особистісних якостей та властивостей, статі, віку, національності, матеріального статку і соціального статусу за своєю природою є досить вразливими. Актуальність досліджень такого елемента стану безпеки і оборони країни, як безпека життєдіяльності військовослужбовців – продиктована військовими загрозами сьогодення, а тому важливо повною мірою усвідомлювати всю важливість ефективного забезпечення всіма належними умовами кожного військовослужбовця задля його особистої безпеки та рівня обороноздатності країни в цілому.

Своїми дослідженнями в аспекті виявлення, освітлення та розробки шляхів подолання проблем безпеки життєдіяльності особи в загальному випадку та військовослужбовця, відзначились такі науковці, як: І. Баєва, Г. Грачов, В. Соснін, В. Богущ, М. Котик, І. Пістун, Г. Почепцов, В. Рибалка, О. Юдін, О. Матеюк, В. Барко, Є. Потапчук, В. Стасюк, Г. Гребенюк, О. Тімченко та інші. Проте, незважаючи на свою актуальність, проблема особистої безпеки військовослужбовців залишається ще недостатньо теоретично і методично розробленою: на сьогоднішній день потребують вивчення питання, що стосуються уточнення сутності особистої безпеки військовослужбовців, її структури, соціально-психологічних чинників забезпечення тощо.

Для уточнення сутності поняття «особиста безпека військовослужбовців» розглянемо основні теоретичні підходи, які мають місце в сучасних наукових дослідженнях, щодо визначення понять «безпека» взагалі та «особиста безпека»

зокрема. У сучасній українській мові слово «безпека» трактують як «стан, коли кому-небудь або чому-небудь ніщо не загрожує, безпечність, безпека». Так, В. Заплатинський визначає безпеку як: 1) такий стан складної системи, коли дія зовнішніх та внутрішніх чинників не призводить до погіршення системи або до неможливості її функціонування і розвитку; 2) стан захищеності життєво-важливих інтересів особистості, суспільства, організації, виробництва від потенційних та реальних загроз або відсутність таких загроз. О. Доценко стверджує, що «безпека – динамічно стійкий стан системи до несприятливих впливів, який гарантує можливість стабільного, всебічного прогресу людини, суспільства і держави». Є. Желібо, Н. Заверуха, В. Зацарний вважають, що безпека – «це збалансований, за експертною оцінкою, стан людини, соціуму, держави, природних та антропогенних систем».

З урахуванням результатів наукових досліджень особисту безпеку військовослужбовця слід розуміти як такий стан захищеності особистості від небезпечних чинників професійної діяльності, який, з одного боку, забезпечує його фізичну, психічну та духовну цілісність, а з іншого, – можливість успішного виконання функціональних обов'язків і службових завдань, його професійний та особистісний розвиток. Для визначення структурних компонентів особистої безпеки військового з'ясуємо ті види небезпек, що притаманні для діяльності, пов'язаної із службою у ЗС України.

Основними небезпеками, що можуть чинити значний вплив на безпеку життєдіяльності кожного військового та на стан захищеності держави – є:

- психологічні чинники (постійно нависаюча небезпека військової агресії з боку противника; застарілість а іноді і відсутність дійсно якісних практичних та теоретичних моделей несення військової служби, виконання завдань та ведення бою; відсутність будь-яких відомостей щодо найближчого майбутнього: де і за яких умов військовослужбовець буде нести службу при надходженні наказу; усвідомлення натиску відповідальності за збереження територіальної цілісності та життя людей при захисті країни та інші.);

- фізичні фактори (загроза фізичного впливу з боку противника; несприятливі чинники навколишнього природного середовища під час виконання військовослужбовцем наказів; відсутність здорового сну, якісної амуніції та збалансованого харчування; відсутність або обмеження нормальних каналів комунікації із родиною та інші.);

- фактори режиму праці (обстановка, режим та умови виконання завдань керівництва; обсяги поставлених задач та час на їх виконання);

- екологічні фактори (належна якість оточуючого природного середовища: чистота повітря, питна вода, можлива наявність чинників забруднення природного середовища у місцях несення військової служби);

- та інші чинники.

Оскільки кожний військовослужбовець є складною біосоціальною істотою, у просторі його особистої безпеки можна виокремити три пласти захищеності – фізичний, психічний і духовний. Важливим є дослідження зазначених пластів захищеності, задля вироблення сучасних і дієвих механізмів поліпшення їх стану та активності. В даному аспекті повинна відбуватись постійна спільна

робота законодавця, державних органів, теоретиків та практиків несення військової служби та дотримання належних умов безпеки життєдіяльності.

Доцільним було б запровадження незалежної інстанції дослідження, аналізу та оцінки стану захищеності військовослужбовців від сучасних загроз психологічної, фізичної та духовної життєдіяльності.

Результатом діяльності такого органу повинне стати постійне вироблення шляхів розвитку і укріплення кожного із факторів захищеності військовослужбовця: поліпшення об'єктивних умов несення служби; створення належного рівня систем психологічної і моральної підтримки військових; підготовка і надання сучасних напрацювань теорії та практики ведення бою, заснованих на іноземному досвіді, історичному аналізі та впровадженні даних щодо сучасних методів успішного, безпечного і раціонального виконання обов'язків; запровадження нових систем комунікації із сім'ями військовослужбовців; розвиток систем підвищення рівня натхнення та бойового духу; проведення реформаційних процесів серед керівного складу ЗС України, задля подолання дисонансу між реальними подіями та умовами несення служби і виконання завдань та вірогідним проявом особистих забаганок та непрофесійних, необдуманих кроків командування, задля налаштування стану погодженості та спільної плідної співпраці керівників і службовців над захистом країни.

Список використаних джерел:

1. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін.; За ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 384 с.
2. Будаєвський О.К. Заходи щодо зміцнення здоров'я та підвищення рівня фізичної підготовки військовослужбовців / О.К. Будаєвський, К.В. Шкурко // Збірник мат-лів II міжвузівської наук.-техн. конф. «Психологічні та технічні проблеми безпеки праці, життя та здоров'я людини». – Полтава: ПВІЗ.- 2005. – С. 20-21.
3. Доценко, О.С. Поняття і сутність громадської безпеки в суспільстві / О.С. Доценко // Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ України. – 2002. – № 2. – С. 148–153.
4. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти України I–IV рівнів акредитації / Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В.; Є.П. Желібо (ред.), В.М. Піч (ред.). – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Каравела, 2002. – 327 с.
5. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / укл. В. Яременко, О. Сліпушко. – К. : АКОНІТ, 2001. – Т. 1. – 928 с.
6. Підлісна М.С., Мазор І.Г., Катиренчук Б.А., Михайленко О.П., Бахтеєв, В.О. Екологічна безпека військ / М.С. Підлісна, І.Г. Мазор, Б.А. Катиренчук, О.П. Михайленко, В.О. Бахтеєв. – К.: МО України, 1998. – 130 с.